

O autorze

Agatha Christie urodziła się 15 września 1890 roku w Torquay. Była córką Clary i Fredericka Millerów. Jej ojciec zmarł, gdy miała jedenaście lat. Podejmowała nauki na różnych pensjach w Paryżu. Zdobywała tradycyjne wykształcenie – uczyła się muzyki i rysunku.

W roku 1914 wyszła za mąż za pułkownika Archibalda Christie, który był lotnikiem Królewskiej Artylerii Lądowej. Z tego związku narodziła się córka Rosalind.

W czasie I wojny światowej Agatha Christie pracowała w szpitalu i aptece. Zdobyła tam wiedzę chemiczną, która potem przydała się jej podczas pisania słynnych kryminałów.

Pierwszą swoją powieść Christie opublikowała w 1920 roku. Była to *Tajemnicza historia w Styles*.

W roku 1922 Christie wraz z mężem wyjechała w podróż dookoła świata. Kilka lat później małżeństwo Christie rozpadło się, a Agatha udała się w samotną podróż na Bliski Wschód słynnym Orient Expressem¹. Owocem tej podróży była książka ***Morderstwo w Orient Expressie***, a także znajo-

¹ Orient Express – nazwa luksusowego pociągu pasażerskiego kursującego od 1883 roku z Paryża do Konstantynopola (dzisiejszy Stambuł).

O autorze

mość z dużo młodszym archeologiem, którego pisarka wkrótce poślubiła.

W czasie II wojny światowej Christie zgłosiła się na ochotnika do pracy w przyszpitalnej aptece. Po wojnie przyjęto ją do Londyńskiej Akademii Nauk.

Od 1958 roku przewodniczyła Klubowi Detektywów – stowarzyszeniu autorów kryminalów, którego członkiem została 28 lat wcześniej.

W 1971 roku pisarka otrzymała tytuł szlachecki.

Ostatni raz wystąpiła publicznie podczas premiery filmu *Morderstwo w Orient Expressie*.

Pisarka zmarła 12 stycznia **1976 roku** we własnym domu w Wallingford na skutek przeziębienia. Miała 86 lat.

Nigdy nie uważała się za kogoś nadzwyczajnego. Jej kryminały powstawały w wolnym czasie, w przerwach pomiędzy domowymi zajęciami. Nie lubiła rozgłosu. Popularność nie wykształciła w niej cech ekscentrycznych.

Agatha Christie jest najbardziej znaną na świecie autorką kryminalów. Napisała 66 powieści kryminalnych, 15 zbiorów opowiadań (ok. 150 opowiadań), 6 powieści psychologicznych wydanych pod pseudonimem Mary Westmacott, 18 sztuk teatralnych, 2 tomy wierszy i jeden tom opowiadań i wierszy dla dzieci. Sztuka teatralna *Pułapka na*

mysz jest najdłużej wystawianym przedstawieniem teatralnym na świecie. Jej książki, przetłumaczone na kilkadziesiąt języków, zostały wydane na świecie w liczbie ponad dwóch miliardów egzemplarzy. W Księdze Rekordów Guinnessa figuruje jako najlepiej sprzedająca się pisarka wszech czasów.

W 2000 roku w Denver w Kolorado (USA) zostały przyznane prestiżowe nagrody wręczane od 1986 za wybitne osiągnięcia w dziedzinie literatury kryminalnej. Agatha Christie została nominowana w trzech kategoriach: najlepszy pisarz wieku, najlepsza powieść wieku oraz najlepszy cykl książek. Królowa Kryminału (tak jest nazywana Christie) zajęła pierwsze miejsca w dwóch kategoriach: najlepszy pisarz wieku oraz najlepszy cykl książek (cykl z Herkulesem Poirot).

Wybrane utwory:

1923 *Morderstwo na polu golfowym*

1926 *Zabójstwo Rogera Ackroyda*

1934 *Morderstwo w Orient Expressie*

1937 *Śmierć na Nilu*

1939 *Dziesięciu małych Murzynków (I nie było już nikogo)*

1942 *Pięć małych świnek*

Geneza

1947	<i>Dwanaście prac Herkulesa (zbiór opowiadań)</i>
1949	<i>Dom zbrodni</i>
1951	<i>Spotkanie w Bagdadzie</i>
1955	<i>Entliczek pentliczek</i>
1956	<i>Zbrodnia na festynie</i>
1959	<i>Kot wśród gołębi</i>

Większość powieści Christie została sfilmowana, niektóre wiele razy. Powstawały też na ich podstawie seriale telewizyjne i słuchowiska radiowe, a nawet gry komputerowe.

Geneza

Bohaterem opowiadań cyklu *Dwanaście prac Herkulesa* wydanego w roku 1947 jest belgijski detektyw-ekscentryk **Herkules Poirot**. Jest on uchodźcą politycznym, emerytowanym policjantem, który stał się najslawniejszym bohaterem książek Christie (obok detektywa-amatora panny Marple). Wystąpił w trzydziestu trzech powieściach, jednej sztuce teatralnej i licznych opowiadaniach. Pojawił się już w pierwszej powieści pisarki, czyli w *Tajemniczej historii w Styles* (1920).

Utworky z Herkulesem Poirot to m.in. powieści:

- *Morderstwo na polu golfowym* (1923),
- *Zabójstwo Rogera Ackroyda* (1926),
- *Morderstwo w Orient Expressie* (1934),
- *Tragedia w trzech aktach* (1935),
- *Rendez-vous ze śmiercią* (1938),
- *Zbrodnia na festynie* (1956),
- *Kot wśród gołębi* (1959),
- *Przyjdź i zgin* (1963),
- *Słonie mają dobrą pamięć* (1972),
- *Wczesne sprawy Poirota* (1975)

oraz opowiadania:

- *Podwójny trop*,
- *Tajemnica hiszpańskiego kufra*,
- *Morderstwo na Balu Zwycięstwa*,
- *Przeegrany gość*,
- *Tajemnica egipskiego grobowca*,
- *Pora przyływu*,
- *Zaginiony testament*,
- *Sprawa włoskiego arystokraty*,
- *Bombonierka*.

W 1975 roku autorka wydała ostatnią powieść o przygodach Herkulesa Poirot pt. *Kurtyna*. Sympatia czytelników do detektywa była tak ogromna, że kiedy autorka go uśmierciła, „New York Times” opublikował nekrolog. Dowodzi to, iż Poirot uchodził w świadomości ogromnej rzeszy czytelników za postać rzeczywistą. Doczekał się nawet naukowo opracowanej biografii napisanej na podstawie

Geneza

utworów Christie przez kanadyjską pisarkę Anne Hart.

Herkules zdradza w różnych utworach szczegóły swej biografii, cechy charakteru, upodobania, stosunek do świata. Jest uchodźcą wojennym z Belgii. Narratorzy przedstawiają go jako niedużego mężczyznę o jajowatej głowie, czarnych wąsach, starrannie ubranego. Przywiązuje wielką wagę do porządku i dobrych manier. Na zakończenie śledztwa często urządza przedstawienia, w których sam gra główną rolę. Ma słabość do zakochanych.

Autorka wielokrotnie próbowała go uśmiercić, ale nie było to łatwe, więc nadal wymyślała dla niego perfekcyjne zagadki, dzięki którym zapewniła mu nieśmiertelność.

Opowiadania ze zbioru *Dwanaście prac Herkulesa* mają w tytułach nazwy prac wykonywanych przez mitologicznego herosa², imiennika Poirota:

- *Lew z Nemei*,
- *Hydra lernejska*,
- *Łania kerynejska (ceryntyjska)*,
- *Dzik z Erymantu*,
- *Stajnie Augiasza*,
- *Ptaki stymfalijskie*,
- *Byk kreteński*,

² Heros – w mitologii greckiej postać zrodzona ze związku boga i człowieka, istota o niezwykłych zdolnościach, sprycie, sile. Herosami byli m.in. Herakles (w mitologii rzymskiej Herkules), Achilles, Tezeusz.

- Klacze Diomedesa,
- Pas Hippolity,
- Stado Geryona (*Gerionesa*),
- Jabłka Hesperyd,
- Pojmanie Cerbera.

Herakles, a w mitologii rzymskiej – Herkules, był synem Zeusa i królowej Alkmeny, żony Amfitriona. Przybrany ojciec uczył go sztuki wojennej i zapasów. Herakles wyrósł duży i silny. Bogowie go polubili i obdarowali mieczem, strzałami, pancerzem. Z wyrwanego z korzeniami drzewa oliwnego zrobił sobie maczugę, z którą się nigdy nie rozstawał. Raz, w przypiływie szału, nie wiedząc, co robi, zabił swoją żonę i udusił dzieci. Wyrocznia delficka kazała mu, w ramach pokuty, zameldować się u króla Eurysteusa i wykonać dwanaście prac, które on zleci. Eurysteus był tchórzem i przestraszył się Heraklesa – olbrzyma i siłacza. Postanowił więc się go pozbyć i wymyślił na tyle niebezpieczną pracę, by mógł być pewny, że bohater przypłaci ją życiem. Herakles jednak poradził sobie z nią, podobnie jak i z następnymi, które chytrze obmyślił Eurysteus.

Geneza opowiadań została przedstawiona we *Wprowadzeniu do cyklu Dwanaście prac Herkulesa*. Oto **doktor Burton** dziwi się, dlaczego detektyw nosi imię Herkules. Uważa je za pogańskie. Twierdzi, że nie pasuje do przyjaciela, który jest

Geneza

przecież niski i zawsze starannie ubrany. W trakcie rozmowy Poirot zdradza, że zamierza zakończyć pracę, ale przedtem zajmie się kilkoma specjalnie wybranymi sprawami. Burton nie wierzy przyjacielowi. Uważa, że kocha on swój zawód detektywa i nie zrezygnuje z pracy:

To, co robisz, to nie są prace Herkulesa [...]. To prace miłości (s. 9).

Gość podsunął tymi słowami Poirotowi pomysł – prace Herkulesa.

Na drugi dzień detektyw wnikliwie uzupełniał zaniedbaną dotychczas wiedzę klasyczną – czytał materiały dotyczące postaci sławnego herosa. Doszedł niebawem do wniosku, że mityczny bohater to osiłek pozbawiony inteligencji, za to mający zbrodnicze skłonności. Jednak, mimo znacznych różnic, coś ich łączy – **obaj uwalniali świat od chwastów, byli dobroczyńcami społeczności, w których żyli.**

Jeszcze raz należy wykonać dwanaście prac Herkulesa... współczesnego Herkulesa. [...] Zanim wycofa się ostatecznie, podejmie się dwunastu spraw, ni mniej, ni więcej. Powinny to być sprawy wybrane specjalnie pod kątem związku z dwunastoma pracami starożytnego Herkulesa. Tak, to będzie nie tylko zabawne... będzie to dzieło natchnione, ba – artystyczne (s. 11).